

Драгана Станојевић¹

КАКО БИТИ УСПЕШАН НАСТАВНИК ГЕОГРАФИЈЕ

Извод: Улога наставника у процесу васпитања и образовања ученика је огроман и одговоран задатак којем треба озбиљно приступити. За успех у том послу потребан је стални рад на себи, својој личности и знању. У овом раду представљене су основне одлике које један наставник треба да поседује како би се могао назвати успешним.

Кључне речи: наставник географије, успешан наставник, одлике доброг наставника

Abstract: To be a teacher in a process of education of pupils is a big and responsible task which needs a serious approach. Success in this profession requires constantly work on oneself, own personality and knowledge. This work shows basic characteristics that one teacher must have in order to call himself a successful teacher.

Key words: successful teacher, teacher of geography, features of a good teacher

Увод

Образовање и васпитање, као две стране јединственог процеса едукације, значајни су фактори који опредељују будућност младих људи. Школа је друга породица која у великој мери формира карактер детета (Илић, 2007). Из тог разлога бити успешан наставник је најважнија, обавезна и нимало лака улога. У овом тексту покушаћемо, на основу синтезе две књиге (Гордон Томас "Како бити успешан наставник" и Илић Станко "Како постати добар наставник"), објаснити шта је све потребно да би се један наставник назвао успешним. Које методичке елементе и што је још битније које људске вредности треба да поседује. Које су то главне и посебне одлике доброг наставника, његова улога као васпитача, преносиоца знања и оцењивача. Овде се не мисли само на наставника географије, већ на све педагошке раднике свих школа и нивоа образовања, јер принципи успешног наставника важе за све подједнако.

Текст који следи може послужити тек стасалим наставницима или професорима, а уједно и као подсетник за оне који су можда заборавили шта значи бити успешан наставник.

---

¹ Драгана Станојевић, сарадник у настави, Географски факултет Универзитета у Београду.

Главне одлике доброг наставника (географије)

Оно што нарочито истиче доброг наставника јесте његова моћ утицања на своје ученике. То је специфична способност психолошке природе, од изузетног значаја у процесу едукације. Главни фактор његовог утицаја је убедљивост или *персуазија*². Та убедљивост се огледа у тврдњама које наставник или професор систематски и на занимљив начин преноси ученицима (Илић, 2007). Моћ утицаја је непосредно повезана са карактером. То је збир изразитих психолошких црта (доброта, поштење, искреност, свесност, одговорност) које одликују личност отпорну на морална и остала искушења (Илић, 2007). Утисак који на ученике остави наставник од првог дана упознавања формира утицај или персуазију која га прати до краја његовог радног века. Изграђивање доброг карактера и здраве личности код ученика основни је циљ сваког наставника. Моћ којом он утиче на ученика проистиче из његовог карактера и његовог знања. Без знања нема моћи (Илић, 2007). Посебно значајна одлика доброг наставника огледа се у томе што он уме и жели да слуша када му се ученик обрати по било каквом питању. Тиме им указује поверење. Поверење је кључ који отвара врата позитивног утицаја, а особе са позитивним утицајем повећавају вредност живота других људи (Илић, 2007). Дobar и успешан наставник ученике образује васпитавајући их речима и својим понашањем.

Посебне одлике доброг наставника (географије)

Већина књига које се баве подучавањем наставника и професора наводи да за децу различитих узраста треба примењивати различите технике, стратегије и методе. Потпуно је тачно да је подучавање основаца различито од подучавања студената и да се те разлике морају узети у обзир приликом њиховог образовања, али основни и најважнији људски однос између наставника и ученика остаје увек исти (Гордон, 2003). Тако се посебне особине успешног наставника управо односе на одређене особине, правила и принципе понашања према ученицима. То је на један специфичан начин описано у књизи Станка Илића ("Како бити добар наставник") па ћемо зато на овај поднаслов одговорити изношењем Илићевих ставки јер оне у потпуности, директно, кратко и јасно одговарају на тему. Посебне одлике доброг наставника:

- На његовом часу атмосфера је срдачна и забавна. ("Забавом испуњена атмосфера може да доведе до велике креативности" - Dr. Jeannette

---

² Персуазија – део функционисања система, нпр. у школама или политичким установама

Vos). Поучава ученике самодисциплини и самомотивацији. ("Награда је најмоћније мотивацијско оруђе и највећа помоћ у учењу" -Gael Lindenfield).

- Његов метод рада садржи разноврсност, изненађење, маштовитост. ("Ум није посуда коју треба напунити, већ ватра коју треба запалити" -Plutarh).

- Ниједан ученик не бежи са његових часова. Они се ту осећају пријатно. ("Методе које плене емоције ученика чине да они желе да остану у школи" – Gordon Dryden).

- Сваки његов наставни час је једно искуство учења. ("Задатак учитеља више није да буде извор информација" – Dr. Jannette Vos).

- Своју вештину подучавања претвара у умеће ученика да сами себе подучавају. ("Они који знају подучавати, подучавају. Они који не знају подучавати, предају" – David Perry).

- Добро познаје свој предмет, емпатичан је, комуникативан, интерактиван, познаје музику, уметност. ("Прошла су времена уског професионалног образовања" – Gordon Dryden).

- Ученике не поучава у границама школе, већ користи цео свет као учионицу. ("Ниједна промена у образовању неће бити успешна уколико главни нагласак не ставља на образовање и трајно усавршавање наставника" – Dr. Jeannette Vos).

- Охрабрује ученике да му постављају питања која их занимају. ("Важно је да никада не престанете да постављате питања" – Albert Einstein).

- Ако нешто не зна, признаје ученицима да не зна. Обећава да ће им на следећем часу одговорити. ("Није срамота не знати, већ не хтети знати" – Aristotel).

- Не наређује ученицима шта морају да науче. Он их мотивише да уче. ("Мало људи успе да постигне нешто за шта нису веровали да би то могли да постигну" – Scott Thorpe).

- Никада неће рећи ученику ти си лењ, ти си безобразан, ти не умеш да размишљаш! ("Деци је потребна љубав, посебно онда када је не заслужују" – Harold S. Herbert).

- Ниједног ученика не упоређује са другим ученицима ни у добром ни у лошем смислу. У пријатељској форми саветује ученике да избегавају пороке. Они настају из незнања. ("Јер оно што потпуно пређе у навику неће се више сматрати за непријатно" – Aristotel).

- Подстиче ученике на успех похвалом, наградом, саветима. ("Грешка коју ниједно дете никада није исправило јесте она за коју је било најстроже кажњено" – Cezare Vecarria).

- Ученицима улива самопоуздање. ("Самопоуздање је први неопходан реквизит за сваки велики подухват" - Samuel Johnson).

- Саветује ученике да буду увек оптимисти. ("Нема ничег жалоснијег од младог песимисте" – Mark Twain).

- Саветује ученике да увек говоре истину. ("Лаж само тада има смисла ако се истина доживљава као нешто опасно" – Alfred Adler).
- Сарађује са родитељима својих ученика. Поучава их како да утичу на своју децу. Ученицима говори о моралним вредностима у понашању и развоју личности. ("Човеково понашање проистиче из његовог мишљења" – Alfred Adler).
- Код ученика развија осећање личне одговорности. ("Деца психолошки јачају кроз искуство излажења на крај са тешкоћама" – Gael Lindenfield). Код ученика подстиче радозналост. ("Немам никакав посебан дар. Само сам страствено радознао" – Albert Einstein).

Успешан наставник географије

Како постати и бити успешан наставник било ког предмета па и географије има јединствену и универзалну формулу примењиву за све који се баве овом делатношћу. Све претходно изнесене и описане целине представљају неке од најбитнијих елемената којих се сваки наставник треба придржавати ако жели бити успешан. Једини прави доказ његове успешности јесу ученици и њихов однос према наставнику. Бити успешан наставник географије подразумева да та особа првенствено воли своје звање и посао, да добро познаје своју науку и да се непрестано усавршава, да је формирана, одговорна и разумна личност и пре свега добар човек који ће увек бити спреман да изађе ученицима у сусрет да их саслуша и помогне. Непрестан рад на себи и усавршавање, критичко размишљање и отвореност ка иновацијама увек доводи до позитивних резултата. Могао би се у пар речи описати добар односно успешан наставник географије, а то је: добар човек и методичар, добар педагог и познавалац своје науке. Поред ових универзалних особина које сваки наставник треба да поседује постоје и оне посебне које су везане за сам предмет односно науку коју наставник презентује. Тако наставник географије у складу са његовим предметом треба да буде иновативан и занимљив, да користи што више наставних средстава, фотографија, примера и рада на терену или у лабораторији јер то географија захтева и омогућава.

Како ученици замишљају успешног наставника (географије)

Ученици и њихов успех јесу огледало рада и успешности наставника. У дидактичком троуглу ученик је на врху док су наставник и наставни садржај у основи троугла. Један исти предмет у неким школама може бити најомиљенији, а у другим најомраженији. Закључено је да тамо где је професор одређеног предмета омиљен као наставник, омиљен је и његов предмет и обрнуто. Ево резултата једног истраживања које је започео Ј.

Ђорђевић, а допунила Нагулић. Примењујући серије упитника и тестова испитивали су ученике с обзиром на следећих 5 аспеката:

1. наставник као предавач
2. наставник као оцењивач
3. с обзиром на однос према ученику
4. с обзиром на опште људске особине
5. с обзиром на физички изглед

Доброг наставника као предавача одликује: Јасан разговетан глас, добра дикција, добро и занимљиво објашњава градиво, градиво из свог предмета повезује са градивом из других дисциплина, повезује предмет који предаје са праксом, усавршава се у струци, отворено признаје грешке које направи, користи разноврсне методе, довољно утврђује градиво.

Добар наставник као оцењивач има следеће особине: Објективно оцењује, пружа довољно времена за припрему и размишљање, подпитањима помаже одговоре, оцењује сваки одговор, образлаже дату оцену, не кажњава slabим оценама.

С обзиром на однос према ученику, добар наставник има следеће особине: Воли ученике, има поверење у ученика, ученици имају поверење у њега, има једнак однос према свим ученицима, ствара расположење за рад, стрпљиво саслуша ученика, посебно ради са слабијим ученицима.

С обзиром на опште људске особине, добар наставник има следеће особине: Отворено признаје грешке које направи, приступачан, одговоран у раду, савремен, искрен, самокритичан, реалан.

С обзиром на физички изглед битно је да наставник буде уредан у облачењу.

Лош наставник има следеће особине: Неуредан, не реагује док ученик одговара, крије оцене, кажњава slabим оценама, љубимце блаже оцењује, чита из књиге, не може да заинтересује за предмет, склон је да вређа ученике. Није нађена никаква разлика када су у питању пол и године наставника (Ђорђевић, 1984).

Анкета јасно указује на основне и најбитније одлике које наставник треба да поседује. Оне се тичу целокупне наставникове личности који се исказује као успешан ако је добар методичар, психолог, педагог, предавач и добар човек, искрен и правичан. Наставник који испуни наведена очекивања ученика може бити сигуран да је на правом путу ка звању успешног наставника.

Закључак

Свака генерација ученика имала је свог доброг наставника који им је остао у трајном сећању. Таквог наставника одликује његова способност да

разуме своје ученике, да им увек приђе као пријатељ, да им помогне при суочавању са неким проблемом (Илић, 2007). Понашање доброг наставника се огледа у тројаком виду: у односу на своје ученике, у односу на своје колеге и у односу на друштвену средину у којој живи. Ове три стране његовог понашања треба посматрати као целину. Од младих људских бића он ствара добро едуковане и одговорне личности, са својим колегама сарађује на најбољи начин, пре свега у корист ученика, а његово понашање у друштвеној средини запажа се као пример човека достојног поштовања, јер активно доприноси развоју културе у њој. Када задобијете поверење ваших ученика пут до успеха биће отворен (Илић, 2007). Бити добар наставник значи направити равнотежу између разума и емоција, изеђу методичко-педагошких принципа и својих личних тежњи. Добар или успешан наставник (географије) се не рађа већ се постаје и то искључиво радом на себи.

Литература

- Илић, С. (2007). *Како постати добар наставник*. Београд: Draslar partner.
- Секуловић, В. (1988). *Методика наставе географије*. Београд: IRO Научна књига.
- Гордон, Т. (2003). *Како бити успешан наставник*. Београд: Креативни центар.
- Рудић, В. (1998). *Методика наставе географије*. Београд: Географски факултет.
- Ђорђевић, Д. (1984). *Педагошка психологија*. Горњи Милановац: Дечије новине.
- Скрипта из педагогије*. Београд: ПМФ

Dragana Stanojević

TO BE A GOOD TEACHER

Summary

Pupils, theirs behavior and knowledge are the most competent proof of teacher success. Good teachers always stays in memory of pupils and make influence to theirs personality, attitude toward future job, life and understandings. Title of a good teacher need to be deserved whit correct, sincerely, positive and full of love attitude toward pupils and profession. To be a good teacher means to make balance between sense and emotions, between methodical and pedagogical principles and personal aspirations. Good or successful teacher (of geography) can not be born then become exclusively whit hard work.